

GUIA DE PROGRAMACIÓ I AVALUACIÓ
PER AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

FITXA 08

SITUACIÓ D'APRENTATGE MARC:
TRANSICIÓNS

GUIA DE PROGRAMACIÓ I AVALUACIÓ
PER AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL

.....

FITXA 08

SITUACIÓ D'APRENTATGE MARC: TRANSICIÓNS

.....

Autoria:

Gemma Torregrosa i Clara Puigventós.
Consultores a La Baula Projectes sccl.

Coordinació fitxes SAM:

Gemma Torregrosa i Clara Puigventós.
Consultores a La Baula Projectes.

Any de publicació:

2026

Foto Coberta:

Olga Segura

ÍNDEX

1. PROGRAMACIÓ SAM TRANSICIONS	4
2. PROPOSTES DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE	10
FAMILIARITZACIÓ	10
TRANSICIÓ DIÀRIA: REBUDA I COMIAT	14
3. INDICADORS D'AVUACIÓ	18
NIVELL I0	18
NIVELL I1	20
NIVELL I2	22

1. PROGRAMACIÓ SAM TRANSICIONS

DESCRIPCIÓ GENERAL DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

La situació d'aprenentatge de les transicions respon a la necessitat de poder facilitar i promoure el benestar dels infants en tota la seva estada a l'escola i en les transicions que es produeixen entre família i escola, espais de la mateixa escola i temps de les diverses activitats de la vida diària. Es tracta de posar el focus en aquest element per tal de garantir que en tot moment es tenen en compte les necessitats dels infants i el seu benestar, alhora que es dimensionen aquests moments per dotar-los de valor educatiu, ja que hi entren en joc diversos factors i components relacionats amb l'aprenentatge i la vivència de conceptes temporals, espacials i relacionals. Aportar seguretat als infants en aquesta primera transició entre la família i l'escola serà determinant per a la gestió emocional del dol per separació, l'establiment de relacions amb altres adults i iguals i, posteriorment, per a l'adquisició de competències per a l'aprenentatge.

CONCRECIÓ I ADEQUACIÓ CURRICULAR

OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA

- b) Assolir progressivament seguretat afectiva i benestar emocional, i anar-se formant una autoimatge positiva i una imatge positiva dels altres.
- c) Anar adquirint autonomia en situacions quotidianes, i aprendre a resoldre i superar nous reptes de manera creativa.

EIXOS, COMPETÈNCIES I SABERS

EIX	COMPETÈNCIA	SABER
Eix 1. Un infant que creix amb autonomia i confiança	3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.	Orientació en l'espai i organització en el temps. Gestió dels canvis: • Orientació autònoma en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'espai (<i>aquí, allà, dins, fora</i>, etc.). • Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària. • Iniciació en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (<i>ara, després, avui, demà</i>, etc.).
Eix 4. Un infant que forma part de la diversitat del món	1. Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat i creant lligams per construir la pròpia identitat a partir dels valors democràtics i de respecte dels drets humans.	La vida amb els altres: • Identificació dels primers vincles afectius i d'interès cap als altres infants i els adults de referència. • Transició progressiva del grup familiar al grup social. • Reconeixement dels infants de l'escola com a grups socials de pertinença. • Adquisició progressiva d'habilitats socials que facilitin la integració en els diferents grups en els quals participa l'infant.

CONCEPTUALITZACIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

REPTES DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Els reptes que presenta aquesta situació d'aprenentatge per a l'infant tenen a veure amb l'assimilació i la integració dels canvis en relació amb els grups dels quals forma part, els espais que habita i en els quals conviu i els temps en els quals es desenvolupa la seva vida quotidiana.

En aquest sentit, doncs, convé remarcar que el repte es troba en la manera com l'infant, amb acompanyament adult o sense, gestiona els canvis que suposen les diverses transicions que fa.

Per tal que hi hagi una bona gestió d'aquests canvis, cal que les transicions s'acompanyin des d'un vincle inicial que porti seguretat als infants, prioritzant el seu benestar, per tal que puguin anar assimilant aquests canvis des del respecte al seu ritme. Així doncs, cal deixar temps i tenir molta cura d'aquests moments i situacions de transició, és a dir, cal comprendre com és la vivència dels infants i què cal tenir en compte per tal que la transició sigui fluida, tranquil·la i significativa.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Afavorir l'assimilació dels canvis de les diverses transicions per les quals transiten els infants a l'escola bressol.
- Promoure la seguretat i el benestar dels infants en els diversos canvis d'escenari i transicions mitjançant la vinculació afectiva.
- Integrar el coneixement espacial i temporal que emmarca la vida a l'escola.
- Aprendre a gestionar els canvis de les transicions de manera segura.
- Vincular-se amb diferents adults en el marc escolar.

CONTEXT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

En aquesta situació d'aprenentatge, el context és fonamental, ja que les transicions es relacionen de manera directa amb el context en què es produeixen i, per tant, és on cal posar l'atenció, per tal de garantir que es desenvolupin tenint en compte les diferents variables que hi poden intervenir: persones, espais i temps.

El context familiar també hi té un paper important, perquè és el que acompanya l'infant en les vivències inicials de transició que impliquen la separació de l'infant dels adults referents. En aquest sentit, és important incidir en la comunicació i en l'acompanyament a la família en aquesta transició inicial, ja que el seu benestar repercuteix de manera directa en el benestar de l'infant. Un dels eixos més rellevants d'aquesta situació d'aprenentatge serà la preparació prèvia entre la família i l'escola abans d'iniciar la transició; per tant, el context individual de l'infant hi té una importància fonamental.

ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓ EDUCATIVA

Les estratègies educatives principals que haurem de desenvolupar en el marc d'aquesta situació d'aprenentatge seran les següents:

- **Individualització:** s'ha de treballar segons les vivències de l'infant en les diferents transicions. Cal buscar els elements que li aporten seguretat i benestar, observar la gestió que fa dels elements que l'acompanyen, com accepta o no l'acompanyament, la necessitat d'autonomia a l'hora d'afrontar els canvis, etc.
- **Víncle afectiu:** es treballa a partir de demostracions d'afecte i de la cura dels moments de transició, tenint en compte els detalls, la relació, les mirades, el to de veu, el contacte, etc.
- **Presència:** la nostra presència ha de transmetre acollida i acompanyament a l'infant en les seves vivències i en la seva gestió dels canvis. Hem de tenir cura i consciència de la nostra presència en els moments de transició, i hem de tenir clar com i on ens situem per tal de transmetre acollida, seguretat, presència, proximitat i afecte.
- **Temps:** és molt important que els infants disposin del temps necessari per fer les transicions i per anar adquirint autonomia en aquests moments. Aquest temps s'hauria d'acompanyar d'una presència i d'una mirada acollidora que els transmeti confiança.
- **Verbalització:** en aquesta situació d'aprenentatge és important que la verbalització de les accions la puguem fer de manera anticipada per ajudar l'infant a poder conèixer amb anterioritat què, com i amb qui es trobarà en les transicions. Així mateix, l'ús de la paraula ha de servir per confortar l'infant i transmetre-li seguretat i confiança. Finalment, la verbalització ens ha de servir per treballar el vocabulari específic de la situació d'aprenentatge (ús de conceptes relatius al temps i les seqüències, als espais i les posicions, a les relacions i els vincles).

DESCRIPCIÓ I CONCRECIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE,

ESPAIS I MATERIALS

L'enfocament del qual partim en el desenvolupament de les transicions a l'escola bressol és que aquestes no s'han de confondre amb l'adaptació. És a dir, els diferents canvis d'escenaris, activitats o maneres de fer s'han de concebre com a oportunitats d'aprenentatge, amb un respecte profund del benestar de l'infant. Així, aquests processos no consisteixen en l'adaptació de l'infant als canvis de manera més o menys progressiva o forçada, fins que s'hi acostumi, sinó a aconseguir que aquests canvis es visquin des de l'acolliment, el respecte, l'acompanyament i l'oportunitat de nous coneixements i noves vivències per a l'infant. Per tant, és primordial dotar aquestes activitats d'aquesta perspectiva inicial en què cal acompanyar les transicions per oferir seguretat i benestar als infants i visualitzar les possibilitats que ens ofereixen els canvis.

Podem identificar les transicions següents que fa l'infant en el marc de l'escola bressol:

- La transició inicial que fa l'infant, amb un alt component emocional, es produeix en el **procés de familiarització**, en la transició del seu entorn familiar a l'entorn de l'escola bressol. Aquest procés s'ha de treballar des d'un enfocament primari d'establiment de vincles entre educadora i infant i amb les famílies. Treballar aquest vincle ens permet poder introduir progressivament nous elements que completin l'aprenentatge dels infants, i ampliar els espais, els materials i les propostes significatives.
- La transició diària casa-escola-casa: **rebuda i comiat**. La transició diària és un moment que pot suposar una vivència agradable i positiva o bé ser un moment difícil de gestionar per a l'infant. En tot cas, cal preveure com treballem aquest espai de transició per tal que sigui tan facilitador i acollidor com sigui possible, donant resposta a la necessitat de l'infant i la família i garantint l'atenció correcta de tots els infants del grup.
- **Transició de nivell**: la transició de nivell d'un curs a un altre de l'escola bressol pot suposar començar de nou per a alguns infants, i cal preveure determinats elements que conflueixen amb l'organització de l'escola i els criteris establerts en el projecte educatiu, com els criteris de composició dels diferents grups o la continuïtat de l'educador/a referent. En qualsevol cas, cal que aquests criteris estiguin sostinguts per una reflexió profunda i responguin a un component educatiu i no merament organitzatiu.
- **Transició a segon cicle**: des de l'escola bressol podem afavorir amb diferents mecanismes i propostes la transició dels infants del primer al segon cicle d'educació infantil. Per a aquest procés, cal tenir en compte els diferents elements que hi intervenen: físics i espacials (canvi d'edifici i centre educatiu), personals (canvi de referents i de composició del grup), metodològics (canvi de tracte, de treball educatiu i de propostes), etc. És interessant conèixer si els infants podran fer un procés gradual d'adaptació a l'escola de segon cicle, acompanyats pels seus adults de referència, o no, i com podem minimitzar l'impacte de tots aquests elements en l'infant. Una de les claus és poder fer un traspàs a les mestres de segon cicle per tal que puguin conèixer els infants i les famílies i adaptar-se a les seves singularitats, així com promoure una tasca de coordinació pedagògica per tal de donar continuïtat al treball competencial engegat en el primer cicle.

- **Transicions d'espais:** les transicions d'espais dins de l'escola bressol es van graduant i fent progressives a mesura que els infants es van familiaritzant amb l'escola i els seus espais. Tot i així, hi ha escoles que, per la seva disposició i estructura, han de fer canvis d'espai des del primer dia. En tot cas, és important tenir en compte com presentem els nous espais als infants, com els acollim i com acompanyem les emocions que els genera el canvi. En aquestes transicions cal que puguem anticipar els canvis i que, inicialment, les transicions es produeixin en un mateix marc temporal per tal que els infants les puguin anar incorporant com a rutina. Posteriorment, un cop passat el període de familiarització, i sempre que observem que els infants coneixen bé els espais i s'hi senten segurs i aollits, podem començar a introduir moments i espais de lliure circulació entre estances o espais de l'escola i entre l'espai interior i l'exterior. Aquests espais de lliure circulació s'oferiran sempre que s'ajustin a la metodologia de l'escola i que es puguin garantir tant la ràtio establerta com la supervisió constant dels infants per a la seva seguretat. En la transició dins-fora, també cal tenir en compte les diferències i les preferències que presenten els infants, ja que, dins d'un mateix grup, podem trobar infants que necessiten l'espai exterior i gaudeixen enormement de les possibilitats que ofereix i infants que prefereixen quedar-se a l'estança perquè necessiten més recolliment, silenci o contenció, o bé perquè és on se senten més segurs. En els casos en què es puguin garantir tant la ràtio com la supervisió, és recomanable poder tenir portes obertes, però hi ha moltes situacions en què això no és possible. En aquest cas, cal poder buscar l'equilibri entre els diferents espais i activitats dels infants per tal que tots puguin trobar allò que necessiten tant a l'espai interior com a l'exterior: per exemple, promovent elements per al moviment a l'estança o llocs delimitats, recollits i calcats a l'espai exterior.
- **Transicions d'activitats/propostes i temporals:** les transicions de canvi de proposta o activitat en un mateix espai també s'han d'atendre amb cura, ja que, si no hi ha canvi d'espai, poden ser més dificultoses d'incorporar o assimilar. En aquest cas, caldrà anticipar el canvi verbalment amb un cert temps i introduir elements que facilitin la comprensió i la integració del canvi: una cançó, un material determinat, unes paraules, una gesticulació, etc. Cal poder preveure el temps de les transicions (que aquestes no siguin tan ràpides i precipitades que hàgim de córrer o fer córrer els infants) i deixar temps perquè els infants puguin finalitzar i tancar l'activitat que estaven fent abans d'iniciar-ne una altra. Cal, també, que puguem acompanyar aquests tancaments per tal que els infants fixin els seus aprenentatges i puguin donar-hi continuïtat en un altre moment, si així ho volen. En tot cas, també és important tenir clar que no és necessari que tot el grup estigui fent el mateix en tot moment i que podem flexibilitzar algunes tasques per tal que tots els infants puguin continuar el seu joc o activitat segons les seves necessitats. Així, si, per exemple, els infants s'han de rentar les mans per anar a dinar, acompanyarem primer els infants que ja no estan jugant i els anirem avisant, però deixarem fer els que estan molt concentrats en el joc, els quals acompanyarem al final.

SEQÜENCIACIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

/ ESPECIFICITATS PER GRUP D'EDAT

La progressió de les transicions es fa en funció de la maduresa dels infants i de les nostres observacions respecte de la seva tolerància i gestió dels canvis.

En tot cas, és convenient limitar-les o reduir-les, si no són necessàries, en els infants més petits i, posteriorment, anar augmentant els canvis per oferir més possibilitats educatives en diferents espais habilitats o condicionats (sala de psicomotricitat, *atelier*, taller, etc.), en propostes de lliure circulació o en el dins-fora.

2. PROPOSTES DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

LA FAMILIARITZACIÓ

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

El període de transició que engloba el primer contacte de l'infant amb l'escola, fins que aquest se sent segur en l'entorn escolar i s'ha vinculat amb l'adult que l'acompanya acceptant o tolerant la separació del seu adult de referència, s'anomena *familiarització*. Aquest període, que és complex per a adults i infants, té un aspecte clau que potencia que el procés, si es fa ben fet, estableixi les bases per a una estada plaent de familiars i infants a l'escola bressol. Aquest aspecte és, sens dubte, el vincle que l'infant pugui establir amb l'adult de referència inicialment, i amb la resta de persones posteriorment (infants del grup i resta d'educadores i infants de l'escola). Un bon vincle permet a l'infant afrontar un dels reptes més difícils que tindrà durant la infància: separar-se de la persona o les persones que són la seva connexió amb el món, que li aporten seguretat, aliment, benestar, etc., per aprendre a estar sense ella/es en un entorn desconegut. Haurà de vincular-se a altres persones i dipositar-hi la seva confiança per sentir-se tranquil i poder començar a explorar aquest nou món que li suposa l'entorn escolar, ple de persones, sorolls i objectes nous.

Per tal de fer aquesta transició de la manera més segura emocionalment parlant, tant per a l'infant com per a la família, i, alhora, promoure la creació de vincles amb l'educadora referent, hi ha una sèrie d'elements que caldrà que preparem, activem o posem a disposició.

Recursos d'organització general:

- **Famílies:** caldrà que la família de l'infant participi del procés, acompanyant el seu infant i quedant-se a l'espai el temps que aquest pugui necessitar. La família és clau per acompanyar aquesta nova vivència tant des de l'escola com des de casa, ja que anticipa i sosté les emocions que es generen en l'infant en aquest procés de canvi.
- **Organització del temps:** organitzar entrades amb un horari ampli i de manera esglaonada ens permetrà una atenció individualitzada als infants i les famílies. En aquest període caldria ser dues persones a l'estança. Haurem d'establir una organització flexible, sobretot quant a l'atenció de les necessitats de descans i alimentació. Les primeres setmanes haurem de preveure els diferents ritmes i necessitats i anar-los ajustant de mica en mica en funció dels límits o els condicionants organitzatius. A més, en aquest període haurem de permetre flexibilitzar al màxim aspectes com els horaris d'entrada o sortida, limitar les transicions d'espai i d'activitat o altres nous canvis per a l'infant.

Espai i materials:

- Preparar l'espai: cal disposar de diferents racons amb recursos diversos pensats per donar resposta a les diferents necessitats dels infants (caseta, espai tou amb coixins, elements de moviment, accés lliure a l'espai exterior o a un espai que permeti el moviment, etc.). També cal tenir en compte la il·luminació o l'olor de l'espai per tal que sigui tan agradable com sigui possible.
- Preparar materials específics: cal triar contes, materials tous, de manipulació, etc., tenint en compte que és millor que inicialment hi hagi pocs materials i es vagin canviant o se n'hi vagin introduint de nous, per tal que l'espai sigui diàfan i no hi hagi massa soroll visual.
- Elements de transició i objectes d'aferrament: per afavorir el procés de separació entre infant i família, promouem que puguin portar els objectes d'aferrament que suposin un element de transició, que poden anar i tornar cada dia de casa o bé quedar-se a l'escola, segons el que vulgui l'infant. Aquests objectes els hem de deixar a l'abast de l'infant en tot moment i sempre que ho necessiti. És important permetre la introducció de nous elements a l'aula que provenin de les cases dels infants, ja que són elements de transició que aporten calma i seguretat als infants, per als quals els conceptes d'espai i temps són diferents que per a l'adult. Mitjançant aquests objectes, els infants creen un enllaç i un vincle amb l'espai i el temps coneguts: per a ells és com no haver «sortit» del tot de l'àmbit segur de casa seva.
- Espai de famílies: cal disposar un espai dedicat a les famílies on els infants puguin atansar-se, observar i tocar tant fotografies i àlbums familiars com objectes personals (els quals haurem demanat prèviament a les famílies). Per fer-ho, podem tenir un plafó gran amb les fotos de les famílies i, en un moble baix, àlbums de fotos de cada infant amb la seva família i una caixa per a cada infant amb elements de vincle i afecció d'ells mateixos o de les seves famílies.

Actitud i disposició educadora:

- Disposició física: la postura física que adoptem transmetrà el missatge d'acollida que volem (cames separades, braços oberts, connexió visual i ubicades en un espai de l'estança preparat, amb coixins i tots els recursos que puguem necessitar a prop per no haver-nos de moure gaire i que els infants puguin ubicar-nos amb facilitat). Això afavoreix la seguretat que els aporta la nostra permanència, alhora que minimitzem el soroll visual que puguem provocar quan ens movem de manera constant per l'espai.
- Actitud afectiva: farem moixaines i jocs de falda amb cançons i petits moviments amb cames i braços que els acompanyin. Hi ha infants que no acceptaran el contacte físic, però necessitaran igualment la seguretat que els aportem; per tant, ens mostrarem igual d'obertes i hi mantindrem el contacte visual.
- Acollir i contenir l'expressió emocional: tots els sentiments que pugui expressar l'infant en aquests moments l'ajudaran a canalitzar el que sent. Per això serà tan important que els acollim, els respectem, els sostenim i no els vulguem tapar o anul·lar. Podem abraçar un infant mentre plora, en silenci, cantant una cançó i permetent-li plorar. Verbalitzarem el que sent, ho validarem, i així li transmetrem calma i acceptació.
- Preparar-nos emocionalment: si hem d'acollir i sostenir el neguit, la por, l'angoixa i la tristesa i ser-ne contenidores, vol dir que acollim l'emoció i ens la fem una mica nostra. Per tant, haurem de fer exercicis per estar preparades, tant abans d'entrar a l'estança com també durant el dia, tenir preparades estratègies per cuidar la nostra salut mental i emocional. Sortir de l'espai, tenir un racó a la sala de mestres per relaxar-nos amb música, amb olis essencials, etc., ens permetrà continuar acompanyant amb molta més qualitat i evitarà que puguem tenir una mala resposta, perdre la paciència o sentir-nos esgotades emocionalment.

ESPAIS I MATERIALS

Cal delimitar diversos espais a la mateixa estança segons si són per acollir els infants o bé per tal que s'hi estiguin les famílies:

- Espai preparat per acollir els infants físicament: matalàs a terra o sofà baix, coixins, il·luminació amb potència graduable, saquets d'olors o ambientadors, propostes i materials que puguin atraure els infants i convidar-los al joc i que ajudin a l'expressió de les seves emocions.
- Espai preparat perquè s'hi estiguin les famílies: coixins o cadires (per si les persones de referència de l'infant són persones grans o amb alguna afectació física) distribuïts per l'espai amb materials de joc propers.
- Cal preveure l'opció de sortir a l'espai exterior, tant infants com famílies, si ho volen i si podem fer-ho des del punt de vista organitzatiu. En aquest cas, l'espai exterior també haurà d'estar preparat amb espais per seure i acollir l'infant.
- Capses amb recursos que sapiguem que agraden als infants, perquè n'hauem parlat amb les famílies prèviament.
- Caixes per a cada infant amb la seva fotografia i amb objectes que siguin familiars per a ell, incloent-hi objectes de transició, d'evocació i fotos de la família.
- Contes i narracions amb elements de separació i retrobament, de pèrdua i trobada o de tristesa i alegria. Aquestes narracions, per fer-les més atractives, les explicarem amb elements com ninos o titelles per tal que els infants hi puguin interactuar directament; això els ajudarà a canalitzar les seves emocions i a expressar les seves vivències.

IMATGES

Imatges: EBM Esquix (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

El període d'adaptació, acollida i familiarització s'hauria d'individualitzar tant com es pogués per permetre que cada infant i família el poguessin viure segons les seves necessitats. Ara bé, cal tenir en compte els límits organitzatius, logístics i temporals que tindrem, tant des de l'escola com des de les famílies, deixant de banda, també, les creences de cadascú sobre aquest període. Per això serà important tenir un debat amb tot l'equip basat en el nostre PEC, tenir ben establerts tots els aspectes que hem esmentat en el primer punt i fer una bona comunicació amb les famílies per acordar aquest període. Serà important ajustar expectatives, anticipar possibles realitats i aportar tranquil·litat explicant quines possibles respostes ja tenim preparades.

Per tant, la seqüenciació serà, més que per grups, per a cada infant, però responent a una metodologia d'escola.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESENCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Presència permanent. • Minimitzar el moviment d'almenys una de les adultes dins l'estança. • Acollir físicament, abraçar, acaronar. • Tècniques de respiració. • loga amb infants. Exercicis de relaxació, automassatge. • Jocs d'aparèixer/desaparèixer. • Utilitzar un to de veu suau, baix. • Verbalitzar les emocions i les necessitats dels infants. • Observar i reajustar el nostre acompanyament segons les necessitats expressades de l'infant.	• Verbalitzar i validar el que sent l'infant: <i>Estàs trist. Plora, si vols, jo t'abraço. Trobes a faltar la mare/pare, i està bé, perquè te l'estimes molt.</i> • Aportar seguretat: <i>Jo no em moc, soc aquí, si em necessites. La mare tornarà a buscar-te havent dinat. Necessites una abraçada?</i>	• Casa. • Escola. • Estança. • Menjador. • Jardí. • Canviador. • Bressol de casa / bressol de l'escola. • Àlbum de la família, noms dels familiars, llocs, objectes, animals familiars. • Noms de les mestres, d'altres infants. • Noms de les joguines noves. • Ara/després. • Hi és / no hi és.

LÍNIES VERMELLES

- Verbalitzar qualsevol expressió que negui, jutgi o ridiculitzi l'emoció que sent un infant.
- Forçar a un contacte físic quan l'infant no ho vol. Si no es deixa abraçar, no l'hem de forçar i hem de respectar la distància que necessiti.
- Arrencar un infant dels braços dels seus familiars amb brusquedat.
- Deixar que un infant plori sol més estona de la que sigui necessària per impossibilitat d'atendre'l.
- Fer diferències i vincular-nos de manera diferent amb els infants segons el seu tarannà, com s'expressen o com ens fan sentir.
- No acollir un infant, no abraçar-lo perquè a nosaltres no ens agrada el contacte físic.

TRANSICIÓ DIÀRIA: REBUDA I COMIAT

METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT

La transició més habitual a l'escola bressol és la que es fa cada dia en les rebudes i els comiats que configuren la transició entre el context familiar i el context escolar. Per aquest motiu caldrà que aquesta transició estigui pensada i preparada de manera curosa, tenint en compte el concepte d'infant que hem descrit en el PEC de l'escola, i relacionar-la amb els criteris metodològics i organitzatius. Això ens donarà uns principis d'actuació i organització en aquests moments de transició que seran compartits per totes les educadores de l'escola bressol. Per tant, aquest és un moment que no podem improvisar ni deixar al criteri individual de cada educadora, sinó que haurà de ser objecte de reflexió i posada en comú en equip.

Els elements que configuren aquest moment de transició són els següents:

Rebuda/comiat dels infants: hem d'assegurar una rebuda i un comiat individualitzats en què donarem la benvinguda a cada infant o l'acomiadarem pel seu nom. Durant la rebuda, li farem saber que és benvingut, que ens alegrem de veure'l, i li oferirem un gest afectuós: una abraçada o un petó i un somriure. Acol·lirem la manera com cada infant prefereix acollir-nos també a nosaltres sense forçar cap contacte físic que no sigui ben rebut pels infants. En l'acomiadament utilitzarem paraules que donin un marc temporal a l'infant (*fins demà, t'espero demà per continuar llegint el conte de la formiga*). Sovint els infants, quan arriben, porten objectes de casa o que han trobat al parc; aquests ens serviran per poder facilitar la transició i iniciar converses amb l'infant. Igualment, podrem facilitar que l'infant mostri un conte, un joc o una troballa que hagi fet a l'escola quan el venen a buscar.

Hi haurà infants que ploraran i estaran aferrats als seus adults de referència durant setmanes o mesos fins que se sentin segurs per viure aquesta transició. Serem curoses de no arrencar els infants dels braços del seu familiar, sinó que esperarem que sigui ell/a qui ens el doni perquè l'agafem. Si establim uns acords previs amb cada família sobre com fer la transició durant la rebuda, aquesta serà més plaent i segura per a tothom. El mateix pot passar en el comiat: que l'infant no vulgui marxar de l'escola. Establir pautes amb la família i ser comprensives i respectuoses amb el procés de transició de cada infant ajudarà en aquests moments en què la gestió emocional requereix una atenció i una cura especials.

Atenció a les famílies: cal garantir la comunicació amb cada família, especialment a l'hora de la rebuda, en què preguntarem si tenen alguna informació per donar-nos, com ha estat la criatura des del dia anterior i, si és dilluns, quines coses han fet durant el cap de setmana per poder tenir context per oferir durant les converses amb l'infant. En funció dels criteris organitzatius, haurem establert un temps durant el qual les famílies podran quedar-se a l'estança per acompanyar aquest moment de transició amb els infants. Per aquest motiu haurem d'organitzar l'espai i el mobiliari pensant que hi puguin conviure infants i adults.

En el moment del comiat ens assegurarem que transmetem també alguna informació rellevant sobre l'estada de l'infant a l'escola: a part d'informar sobre com ha dormit o menjat, hi incorporarem alguna informació sobre el seu joc o els companys amb qui l'ha compartit, un conte que li hagi agradat especialment o una proposta o joc en què hagi participat. Això aporta seguretat i tranquil·litat a les famílies i, novament, permet lligar el context escolar amb el familiar per continuar aquesta transició de manera segura. Caldrà aclarir els límits a les famílies, tant límits horaris, si és que n'hi ha, com en relació amb l'entrada a diferents espais (per exemple, si podran entrar al canviador) o pel que fa a la interacció amb altres infants.

Estratègies educatives: aquest és un dels aspectes més rellevants de la proposta, i caldrà que el preparem i que disposem del màxim nombre d'estratègies pensades. En trobareu alguns exemples a continuació:

- **Propostes diàries:** per a l'estona de rebuda i comiat, en què podem estar menys presents en els jocs dels infants, caldrà que disposem de propostes específiques. Aquestes propostes poden ser els racons/ambients de joc habituals, però amb la incorporació d'un tipus de material que sigui específic per a aquests moments. Caldrà que l'estança estigui disposada pensant que, especialment en les rebudes, hi pot haver diferents adults jugant amb els infants i que, per tant, les propostes ho han de permetre. Mantenir les rutines temporals i d'ordenació dels espais afavoreix l'anticipació i la seguretat en les transicions: quan l'infant arriba a l'estança, ja sap què hi trobarà.
- **Materials i tasques per fer:** el moment d'arribada i el de sortida dels infants també van acompanyats de materials que arriben a l'escola o en surten (motxilles, carmanyoles, bolquers i jaquetes). Haurem d'anticipar tant a les famílies com als infants com es farà aquest traspàs de material, qui l'endregarà i on. Serà útil establir una seqüència de passos que seguirem sempre en el mateix ordre, tant per garantir un traspàs ordenat i evitar descuits o equivocacions entre el material dels infants com per fomentar que l'infant hi participi cada vegada de manera més activa. Podem utilitzar una cançó que expliqui els passos que cal seguir.
- **Seguretat física:** haurem establert uns processos de rebuda i comiat que garanteixin la seguretat dels infants, tant pel que fa a sortides de l'estança sense supervisió de cap adult com per garantir que sabem amb qui ha marxat cada infant.

ESPAIS I MATERIALS

- Espai de rebuda que sigui sempre el mateix (cadira o puf que permeti acollir els infants a la seva alçada).
- Espai per a adults (cadires o pufs per seure dins l'estança).
- Penjadors i prestatges identificats per a jaquetes, gots, bolquers, tovalloles i motxilles.
- Propostes de joc distribuïdes per l'estança.

IMATGES

Imatges: EBM Soleia i EBM Esquix (Terrassa)

SEQÜENCIACIÓ / ESPECIFICITATS PER GRUPS D'EDAT

Quan els infants són més petits, oferir un mateix tipus de material durant les rebudes i els comiats i associar-lo a una cançó o un conte que anunciï que el moment del comiat és a prop permetrà als infants anticipar la sortida i, en el cas de l'arribada, els aportarà la seguretat de saber què trobaran a l'espai.

En el cas d'infants lactants, ens assegurarem que podem fer sempre una acollida física als infants, agafant-los en braços i aportant-los seguretat ara que es queden amb un altre adult.

ESTRATÈGIES EDUCATIVES

PRESÈNCIA I INTERVENCIÓ	PREGUNTES	VOCABULARI
• Individualització: conèixer com li agrada ser rebut /acomiadat a cada infant. • Rutina: seqüenciar accions. • Presència: ens mourem el mínim imprescindible i connectarem amb la mirada. • Mostres d'afecte: somriure, postura corporal d'obertura, oferir abraçades i petons si els accepten. • Ubicació estable: escollirem un punt de l'estança estable per acollir/acomiar els infants. • Ritme d'infant i família: ens adaptarem, tenint en compte les limitacions de l'escola, al ritme que vulgui o necessiti cada família. • Serenitat: ritme pausat i seguretat. • Propostes: les presentarem i explicarem si hi ha alguna novetat.	• <i>Com estàs?</i> • Fer evident la rebuda: <i>Ja has arribat, Marta. Que contenta estic de veure't.</i> • <i>Què portes? M'ho ensenyes? Vols ensenyar-ho als teus companys/es?</i> • <i>On vas anar ahir a la tarda / el cap de setmana? Amb qui hi vas anar? Què hi vas fer?</i> • <i>Què has menjat a casa per esmorzar?</i> • <i>Quina roba portes avui?</i> • <i>Que fa fred/calor/plou?</i> • <i>Amb qui has vingut a l'escola, avui?</i> • <i>Has vist que ja ha arribat la Mariona? Vols anar a jugar amb ella?</i> • <i>Has vist què hi ha avui?</i> (presentant una provocació). • <i>Vols anar a mirar contes?</i> (pintar, construir, etc.).	• Convencions socials de comiat o salutació: <i>bon dia, hola, adeu, benvinguda.</i> • Termes relatius a referents temporals: <i>ara, després, aviat, ahir, avui, demà.</i> • Termes relatius a casa. • Termes relatius a l'escola: <i>canviador, jardí, estança, menjador, dormitori.</i> • Termes d'ubicació: <i>penjador, capsa, prestatge.</i> • Noms propis d'infants del grup, d'educadores, de familiars, etc.

LÍNIES VERMELLES

- Quedar-se a la porta recollint i entregant els infants.
- Adoptar una posició de «barrera» entre la porta de l'estança i el passadís per no permetre l'entrada de les famílies o els adults referents.
- Mostrar indiferència (no dedicar una mirada, una paraula o un gest d'acollida o comiat a cada infant).
- Arrencar un infant dels braços de l'adult referent.
- Obligar o forçar un infant a rebre o fer un petó o una abraçada.
- Minimitzar l'actitud de l'infant o fer creure que l'infant està fent quelcom per manipular l'adult:
Abans que tu arribessis estava rient i jugant; ho fa per fer-te sentir malament per haver-lo deixat, o bé: Fa teatre, perquè, quan marxes, al cap de cinc minuts jariu.

3. INDICADORS D'AVUACIÓ

INDICADORS IO

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

Fa transicions amb acompanyament pels diferents espais de l'escola.

Reconeix el seu espai de referència.

Manté l'espera en les transicions.

Comença a col·laborar en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.

Fa accions de les rutines diàries.

Comença a comprendre les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

Identifica les rutines del dia a dia: identifica els objectes que s'hi associen o se situa en l'espai.

Es mostra tranquil mentre segueix la rutina del dia.

LA VIDA AMB ELS ALTRES

Cerca amb la mirada, el gest o el moviment les persones adultes de referència.

S'acosta a la proposta que un adult fa amb un altre infant, o l'observa amb interès.

Busca la interacció amb altres persones de referència de l'escola amb el gest o la mirada.

Accepta la interacció visual i física amb els altres infants.

Conviu amb altres infants i accepta la seva interacció.

Accepta un canvi de referent adult.

Reconeix i identifica els infants del seu grup amb la mirada o el gest quan els veu.

Vivencia els diferents moments de vida quotidiana i els ritmes diaris que es produeixen dins el grup.

Viu amb naturalitat les diferències de la vida en grup respecte de la vida familiar.

Té un vincle segur amb l'educadora de referència.

Comença a conèixer els rituals d'entrada i sortida de l'escola.

S'acomiada dels seus adults de referència de manera tranquil·la.

Participa en propostes i activitats en petit grup.

Accepta mostres d'afecte i consol de la seva educadora referent.

Accepta mostres d'afecte i consol de la resta de personal de l'escola.

Accepta mostres d'afecte i consol d'alguns dels seus iguals.

Estableix interaccions des de la seva pròpia iniciativa.

S'adona de si li agrada estar amb un altre infant o no, i ho fa saber a l'adult.

Mostra les seves preferències pel que fa a la relació amb adults i infants.

Mostra reaccions a través del gest, el somriure o el plor a les expressions de malestar d'altres infants.

Utilitza el gest o els sons a l'hora d'establir relacions amb els altres.

Identifica el seu espai i identifica els infants del seu grup amb la mirada o el gest quan els veu.

Es relaciona amb els altres infants del grup.

Cerca la complicitat amb altres infants del grup mitjançant mirades.

Vivencia les normes de convivència que estableix l'adult.

Repeteix les accions que creen reaccions positives en els altres.

Imita i repeteix accions que veu fer als adults.

INDICADORS I1

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

Comença a fer transicions amb seguretat pels diferents espais de l'escola.

Reconeix els espais que utilitza i en coneix l'ús.

Manté l'espera en les transicions.

S'orienta i es desplaça en recorreguts habituals de l'escola.

Comprèn i utilitza algunes nocions espacials (*aquí/allà, dins/fora, sobre/sota*).

Col·labora en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.

Fa accions de les rutines diàries.

Anticipa verbalment o mitjançant gestos les accions de les rutines diàries.

Entén i reconeix l'inici i la finalització de les activitats de vida quotidiana.

Comprèn les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

Identifica les rutines del dia a dia: identifica els objectes que s'hi associen, se situa en l'espai, mostra els rituals de cada moment, ho verbalitza, etc.

Es mostra tranquil mentre segueix la rutina del dia.

Comprèn alguns termes relatius a l'organització del temps (*abans, ara, després*).

Identifica diferències entre diferents espais temporals (*dia/nit*).

Recorda alguns fets anteriors al present.

LA VIDA AMB ELS ALTRES

- Cerca amb la mirada, el gest, el moviment o la paraula les persones adultes de referència.
- Accepta participar en la dinàmica proposada a escala grupal.
- Busca la interacció amb altres persones de referència de l'escola amb el gest, la mirada o la paraula.
- Reprodueix, a través del joc, elements de les relacions afectives viscudes.
- Accepta la interacció visual, física i verbal amb els altres infants.
- Juga al costat d'altres infants amb harmonia.
- Accepta un canvi de referent adult.
- Reconeix i identifica els infants del seu grup dient-ne el nom o identificant-los amb la mirada o el gest quan en sent el nom.
- Identifica els diferents moments de vida quotidiana i els ritmes diaris que es produeixen dins el grup.
- Viu amb naturalitat les diferències de la vida en grup respecte de la vida familiar.
- Accepta els límits que suposa la convivència en grup.
- Té un vincle segur amb l'educadora de referència.
- Coneix i executa els rituals d'entrada i sortida de l'escola.
- S'acomiada dels seus adults de referència de manera tranquil·la.
- Participa en propostes i activitats amb agrupacions diverses.
- Accepta mostres d'afecte i consol de la seva educadora referent.
- Accepta mostres d'afecte i consol de la resta de personal de l'escola.
- Accepta mostres d'afecte i consol d'alguns dels seus iguals.
- Estableix relacions des de la seva pròpia iniciativa.
- Comença a diferenciar el que li agrada del que no pel que fa a les relacions amb els altres.
- Té clares les seves preferències pel que fa a la relació amb adults i infants.
- Mostra afecte envers altres infants que expressen malestar.
- Utilitza el llenguatge verbal i no verbal a l'hora d'establir relacions amb els altres.
- Mostra consciència de grup i de pertinença (sap el nom del grup o l'estança, distingeix els infants del seu grup, etc.).
- Es relaciona amb la majoria d'infants del grup, independentment de les seves diferències.
- Busca situacions de relació amb altres infants per compartir-hi jocs, materials i espais.
- Manté relació amb els mateixos infants en la quotidianitat.
- Cerca la complicitat amb altres infants del grup mitjançant mirades o compartint-hi activitats.
- És capaç d'identificar la necessitat de l'altre i col·laborar-hi.
- Respecta les normes de convivència.
- Repeteix les accions que creen reaccions positives en els altres.
- Imita i repeteix accions que ha observat en altres contextos o que ha vist fer als adults amb anterioritat.

INDICADORS I2

ORIENTACIÓ EN L'ESPAI I ORGANITZACIÓ EN EL TEMPS. GESTIÓ DELS CANVIS

Es mostra predisposat a fer transicions amb seguretat i autonomia pels diferents espais de l'escola.

Reconeix els espais que utilitza i en coneix l'ús.

Manté l'espera en les transicions.

S'orienta i es desplaça sol/a en recorreguts habituals de l'escola.

Comprèn algunes nocions espacials (*aquí/allà, dins/fora, sobre/sota*).

Col·labora en la recollida de l'espai utilitzat seguint les indicacions.

Fa accions de les rutines diàries de manera anticipada.

Anticipa verbalment o mitjançant gestos les accions de les rutines diàries.

Entén i reconeix l'inici i la finalització de les activitats de vida quotidiana.

Verbalitza, per ordre, dues o més accions d'un procés encadenat.

Comprèn les indicacions de l'adult per a la finalització del joc i les propostes.

Identifica les rutines del dia a dia: identifica els objectes que s'hi associen, se situa en l'espai, mostra els rituals de cada moment, ho verbalitza, etc.

Es mostra tranquil mentre segueix la rutina del dia.

S'inicia en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (*abans/ara/després, avui/demà*).

Identifica diferències entre diferents espais temporals (*dia/nit, matí/tarda*).

Recorda fets anteriors al present.

Explica fets que ocorraran en el futur.

LA VIDA AMB ELS ALTRES

Cerca amb la mirada, el gest, el moviment o la paraula les persones adultes de referència.

Accepta participar en la dinàmica proposada a escala grupal.

Busca la interacció amb altres persones de referència de l'escola amb el gest o la paraula.

Reprodueix, a través del joc simbòlic, elements de les relacions afectives viscudes.

Busca i accepta la interacció visual, física i verbal amb els altres infants.

Busca el joc amb els altres infants.

Accepta un canvi de referent adult.

Reconeix i identifica els infants del seu grup dient-ne el nom o identificant-los amb la mirada o el gest quan en sent el nom.

Identifica els diferents moments de vida quotidiana i els ritmes diaris que hi ha en el grup.

Viu amb naturalitat les diferències de la vida en grup respecte de la vida familiar.

Accepta els límits que suposa la convivència en grup.

Té un vincle segur amb l'educadora de referència.

Coneix i executa els rituals d'entrada i sortida de l'escola.

S'acomiada dels seus adults de referència de manera tranquil·la.

Participa en propostes i activitats amb agrupacions diverses.

Accepta mostres d'afecte i consol de la seva educadora referent.

Accepta mostres d'afecte i consol de la resta de personal de l'escola.

Accepta mostres d'afecte i consol dels seus iguals.

Estableix relacions des de la seva pròpia iniciativa.

Diferencia el que li agrada del que no pel que fa a les relacions amb els altres.

Té clares les seves preferències pel que fa a la relació amb adults i infants.

Mostra afecte envers altres infants que expressen malestar.

Utilitza el llenguatge verbal a l'hora d'establir relacions amb els altres.

Mostra consciència de grup i de pertinença (coneix el nom del grup o l'estança, distingeix els infants del seu grup, etc.).

Es relaciona amb la majoria d'infants del grup independentment de les seves diferències.

Busca situacions de relació amb altres infants per compartir-hi jocs, materials i espais.

Manté relació amb els mateixos infants en la quotidianitat.

Cerca la complicitat amb altres infants del grup mitjançant mirades o compartint-hi activitats.

És capaç d'identificar la necessitat de l'altre i col·laborar-hi.

Respecta les normes de convivència.

Repeteix les accions que creen reaccions positives en els altres.

Imita i repeteix accions que ha observat en altres contextos o que ha vist fer als adults amb anterioritat

Referències bibliogràfiques

Loris Malaguzzi (Reggio Emilia). *Los cien lenguajes de los niños*

Ofereix una visió de l'infant com a ésser social des del naixement, especialment en el context de l'escola bressol.

Dolors Todolí. *L'escola bressol: espai de relació i comunicació*

Parla de com les escoles bressol faciliten les habilitats socials.

Henri Wallon. *La evolución psicológica del niño*

Analitza com les emocions, el moviment i les relacions socials es combinen en el desenvolupament infantil.

Donald Winnicott. *El niño y su familia*

Reflexiona sobre la importància de la família com a primer grup de referència i sobre la transició a altres grups.

Diputació
Barcelona

Àrea d'Educació

